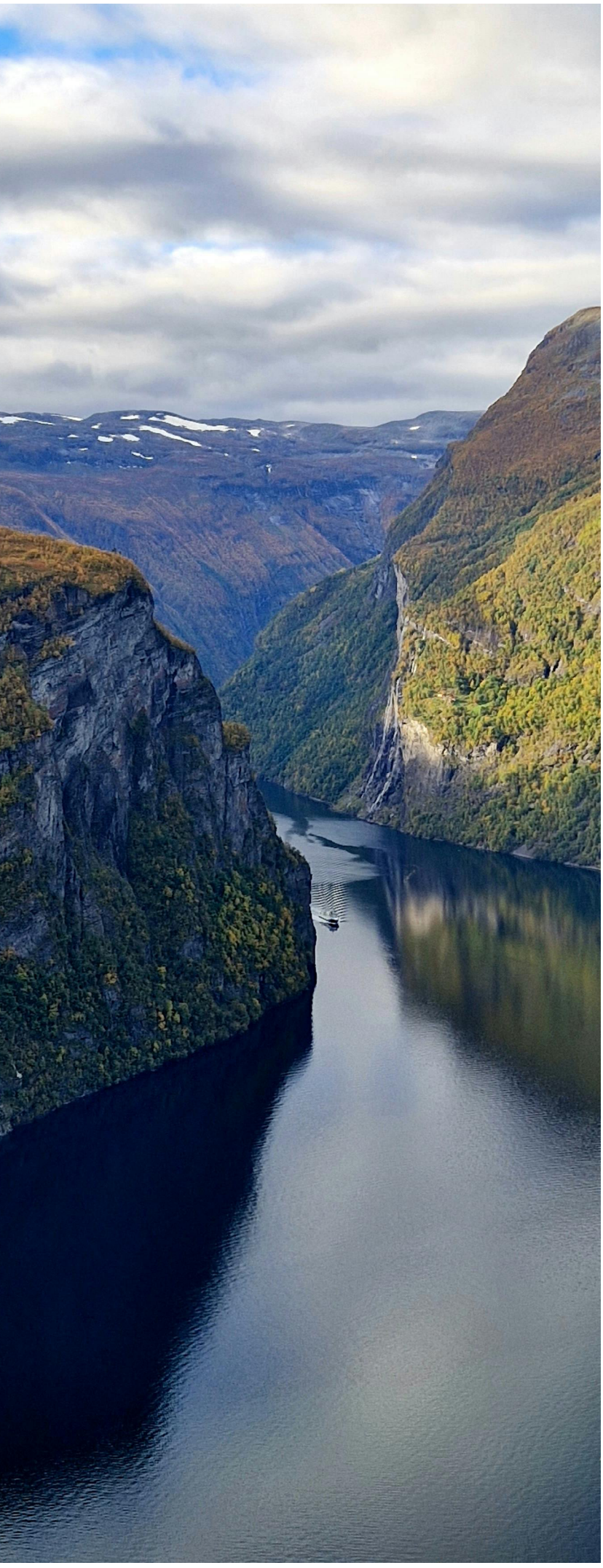

Mellom bakkar og berg

Bedre lokalsamfunn i et Norge under press

Programkomiteens innstilling

Kjære Unge Høyre,

Skolevalget i 2023 var intet mindre enn historisk. For andre gang i historien gikk Unge Høyre av med seieren. Og resultatene ble etterfulgt av en brakseier for Høyre i lokalvalget samme år.

I Sarpsborg gikk man fra 110 år med Arbeiderparti-styre til Høyre-ordfører. Trondheim ble vunnet tilbake og fikk sitt aller første byråd, ledet av Høyre. Over hele landet ble kartet farget blått.

Snart tre år senere er det – dessverre – ikke like store endringer å vise til. Mange Høyre-politikere peker på «styringstrykk» og at kravene til kommunene er for omfattende. Men det er også mange som rett og slett ikke har gjort jobben sin.

Når Høyre trekker seg tilbake, skal Unge Høyre gå foran.

Høyre kan ikke være mer opptatt av neste valg enn å bruke makten vi allerede har fått. Vi skal mene det som er riktig, ikke bare det vi tror Høyre kan bli gjenvalgt på i 2027. I lengden er det også dette som belønnes av velgerne.

Og selv om Unge Høyre skal definere og anerkjenne problemene, må vi også ha en visjon for hva slags lokalsamfunn vi ønsker oss – og som vi overlater til generasjonene etter oss.

Dette programmet handler ikke bare om hva som er galt i dag. Det handler om

hvilket Norge de som kommer etter oss skal arve.

Jeg vil rette en stor takk til alle som har bidratt i arbeidet med programutkastet.

Programkomiteen har bestått av Oda Sivertsen, Sivert Wahlgren Leirbakk, Kine Ellingsen, Kitty Theobald Gjerland, Leander Svea, Sondre Sandøy og Sunniva Ovidia Sandsmark. Mats Flåtten har fungert som rådgiver og sekretær for komiteen.

Gjennom flere helger og ettermiddager har komiteen fått foredrag, faglige råd og innspill. Tusen takk til alle som har bidratt.

Nå er det opp til landsmøtet å diskutere, forbedre og behandle programmet.

Jeg gleder meg til å se det endelige resultatet. Ikke minst gleder jeg meg til at unge folkevalgte over hele landet kan bruke programmet til å farge Norge blått - igjen.

Oda Sivertsen,

Leder av programkomiteen

1	Innhold	
2	Kapittel 1 – En generasjonskontrakt på oppsigelse	3
3	Kapittel 2 – Nye grenser	5
4	Struktur	5
5	Kommunestrukturen	5
6	Regionstrukturen	6
7	Økonomi	6
8	Finansiering av kommunene	6
9	Kontroll på kommunekassen	7
10	Innbyggernes regning	8
11	Kapittel 3 – Frihet og ansvar	9
12	Grenser for politikk	9
13	Det skal ha noe å si hvem som styrer	9
14	Kommuner i tvangstrøyer	9
15	De som styrer	10
16	Kort vei til makta	11
17	Når kommunen står i veien	11
18	Byråkratiet i kommunen	11
19	Planer som erstatter politikk	12
20	En voksende administrasjon	12
21	Mulighetene i teknologien	13
22	Kapittel 4 – Velferd under press	14
23	Når omsorgsbehovene øker	14
24	Rekrutteringskrise	14
25	Psykisk helsehjelp som faktisk hjelper	15
26	En realistisk rusomsorg	16
27	Eskaleringen i rettighetsbaserte tjenester	16
28	En eldreomsorg under press	17
29	En endret oppvekst	17
30	Foreldrerollen	17
31	Barnehagene	18
32	Skolestrukturen	19

33	Før unge faller utenfor	19
34	Plass til studentene	20
35	Kapittel 5 – Et fragmentert samfunn	21
36	Et samfunnslim i oppløsning	21
37	Trygdefisering	21
38	Felles referanser	22
39	Fellesskap etter skoletid	22
40	En feilslått integrering	23
41	Bosetting av flyktninger	23
42	Integrering	23
43	Kapittel 6 – Fremtidens lokalsamfunn	25
44	Frihet	25
45	Næringsliv	26
46	Turisme	26
47	Bykjernens død	26
48	Et tak over hodet	27
49	Bygge flere boliger	27
50	Bygge bedre boliger	27
51	Mobilitet	28
52	Mer kollektivtransport for pengene	28
53	En realistisk transportpolitikk	29
54	Mikromobilitet	29
55	Bærekraftige lokalsamfunn	30
56	Produksjon og bruk av kraft	30
57	Klima, natur og miljø	31
58	Når krisen inntreffer	31
59	Sikkerhet kommer først	31
60	Nord-Norge	32
61		
62		

Kapittel 1 – En generasjonskontrakt på oppsigelse

Norske lokalsamfunn er ikke blitt til av seg selv. De er bygget av generasjoner som har tatt ansvar før oss. Nå avgjøres det om dagens generasjoner vil gjøre det samme.

De siste tiårene har pilene for kommune-Norge pekt i riktig retning. Økonomien har vært god. Befolkningen har vokst. Og den sikkerhetspolitiske situasjonen har stort sett vært stabil.

Nå står Norge i en ny virkelighet.

Verden har på kort tid blir mer uforutsigbar, med større geopolitisk uro og nye sikkerhetspolitiske utfordringer. Norge må fokusere mer på grunnleggende nasjonale interesser. Det vil tvinge frem hardere prioriteringer – både nasjonalt og lokalt.

Eldrebølgen har allerede truffet mange kommuner. Færre skal stå i jobb for både å finansiere og levere tjenestene som flere vil være avhengige av. Ordninger som er bygget opp gjennom gode tider lar seg ikke lenger videreføre dersom kommunene fortsetter som før.

Problemet er at dagens spilleregler ikke er rigget for virkeligheten kommunene står i. Kommunene forventes å ta et større ansvar, men får ikke friheten til å prioritere.

Staten bestemmer både hva pengene skal brukes på og hvilke løsninger som er lov. Det forringer det lokale demokratiet og gjør det umulig for lokalpolitikere å prioritere det som er riktig i sin kommune.

Imens Norge har endret seg, har kommunekartet forblitt likt. Men en kommune med innbyggermasse på størrelse med en boligblokk har hverken nok folk eller penger til å løse de samme oppgavene som større kommuner. Det gjør tilbudet til innbyggerne dårligere, og forskjellene mellom folk større.

Prisen for dårlige prioriteringer betales nå.

Hvis vi ikke endrer kurs, risikerer vi for første gang siden 2. verdenskrig å overlate til neste generasjon et samfunn som er i dårligere stand enn det vi overtok.

103 Det er i praksis en oppsigelse av generasjonskontrakten som har ligget til grunn for
104 utviklingen av det norske velferdssamfunnet.

105

106 Likevel utsettes fortsatt de vanskelige valgene. For mange lokalpolitikere har
107 blikket festet på neste kommunevalg, ikke de neste generasjonene.

108

109 Dette programmet forsøker å gjøre det motsatte.

110

111 Unge Høyre mener de viktigste oppgavene til lokalpolitikerne er å føre en ansvarlig
112 og bærekraftig økonomisk politikk, å gi befolkningen gode velferdstjenester, og å
113 utvikle lokalsamfunnene videre.

114

115 Målet med dette programmet er todelt. Vi vil både utfordre rammene som
116 kommunene styres etter. Men også gi konkrete løsninger på de utfordringene
117 lokalpolitikere møter fremover.

118

119 Ikke alle forslag vil være like relevante for alle kommuner. Men samlet peker de på
120 en tydelig retning: At kommunene må prioritere det viktigste først.

121

122 Dette er et program for hvordan man skal forvalte kommunene for de neste
123 generasjonene – ikke kun frem til neste valgperiode.

124

Kapittel 2 – Nye grenser

Struktur

Kommunestrukturen

Det norske lokaldemokratiet bygger på generalistkommuneprinsippet. Det betyr at alle kommuner i utgangspunktet skal ha ansvar for de samme oppgavene, og levere like gode tjenester til innbyggerne sine. Slik fungerer det ikke i dag.

I dag er mange kommuner for små til å levere gode velferdstjenester. Det blir vanskelig å bygge sterke nok fagmiljøer, ha nok kompetanse og organisere arbeidet effektivt. Når kommuner er for små, må de samarbeide mye med andre kommuner som leverer tjenester på vegne av dem. Det kan føre til at mange får tjenester i en annen kommune enn den de bor i, og at viktige beslutninger tas lenger unna innbyggerne.

Gårdagens organisering er ikke rustet for å trygge fremtidens velferdssamfunn. Skal generalistkommuneprinsippet fungere i praksis, må kommunene være store nok til å håndtere ansvaret de har. Derfor mener Unge Høyre at kommunekartet må endres betraktelig. Erfaringer viser at frivillige kommunesammenslåinger alene ikke er nok. Når små kommuner over tid ikke leverer, må staten bruke sterkere virkemidler.

Unge Høyre vil:

- Tegne kommunekartet på nytt med mål om 100 kommuner i Norge.
- Bruke økonomiske insentiver for kommunesammenslåinger der det er nødvendig, og motsetningsvis vurdere økonomiske virkemidler mot kommuner som motsetter seg sammenslåing.
- Tvangssammenslå kommuner som over tid ikke leverer et tilstrekkelig godt tjenestetilbud.
- At alle kommuner skal ha minst 20 000 innbyggere.

Dissens 1

Stryke punktet på linje 155.

Dissensen er tatt ut av Kitty Gjerland og Leander Svea

- At staten dekker administrative kostnader ved kommunesammenslåinger.

- Kraftig begrense bruk av interkommunale selskaper der oppgaver kan løses ved å få større kommuner.
- Avvikle politiske råd mellom kommuner som ikke gir bedre tjenester til innbyggerne.
- Ikke bruke lokale folkeavstemninger som avgjørende grunnlag for kommunesammenslåinger.

Regionstrukturen

Mange distriktsområder står overfor store utfordringer med fraflytting og aldrende befolkning. I dag spres ofte offentlige ressurser tynt utover mange små steder. Resultatet er at ingen steder blir sterke nok til å tilby gode tjenester eller arbeidsplasser.

Det skal være mulig å bo i hele landet. Men det betyr ikke at alle steder kan ha alle tjenester. Det viktigste for spredt bosetting er å styrke byene og de regionale sentrene som kan betjene omlandet rundt med offentlige tjenester og arbeidsplasser.

Unge Høyre vil:

- Legge ned fylkeskommunene og overføre oppgaver til staten og kommunene.
- Være positive til prøveprosjekt der oppgaver overføres fra fylkeskommuner til stat eller kommuner.
- Styrke regionale sentre og småbyer i regioner.
- Prioritere lokalisering av statlige arbeidsplasser, utdanningstilbud, sykehus og offentlige tjenester til regionale sentre.
- Flytte 5000 statlige arbeidsplasser ut av Oslo i neste stortingsperiode.
- Samle fagmiljøer og offentlige funksjoner i større regionsbyer fremfor å spre det tynt utover.

Økonomi

Finansiering av kommunene

Kommunene finansieres i dag gjennom et komplisert inntektssystem som består av rammetilskudd, øremerkede ordninger og en rekke særskilte tilskudd. Over tid har systemet blitt mer detaljert og uoversiktlig, og gitt kommunene mindre rom til å prioritere midlene selv. Samtidig har staten i flere tilfeller overført nye oppgaver til kommunen, uten å følge opp med tilstrekkelig penger til å dekke kostnadene.

Unge Høyre mener finansieringen av kommunene bør være enklere og mer forutsigbar. Kommunene må i større grad få frihet til å prioritere midlene selv. Staten må også bli tydeligere på sine egne prioriteringer, og kan ikke redde de kommunale budsjettene hver gang de ikke går opp. Kommunene får allerede nok penger av staten, men dagens system fordeler ressursene på en måte som ofte gir dårlige insentiver til å drive effektivt.

Unge Høyre vil:

- Kraftig redusere bruk av øremerkede tilskudd og gi kommunene større frihet til å prioritere midlene selv.
- At nye oppgaver som overføres til kommunene følger med nødvendig finansiering.
- At staten tar det økonomiske ansvaret når manglende kapasitet i statlige tjenester fører til økte kostnader for kommunen.
- Unngå å gi ekstraordinære statlige driftstilskudd til kommunene.
- Begrense inntektsutjevning for å insentivere til lokal verdiskaping.
- Gi kommunene økt frihet til å redusere skatte- og avgiftsnivået til innbyggerne.
- Fjerne særskilte tilskudd i inntektssystemet til kommunene, som distriktstilskudd til kommuner i Sør-Norge og tilskudd til vekstkommuner.
- Knytte storbytilskuddet til reguleringstakt, slik at store kommuner som ikke regulerer tilstrekkelig med boliger, får redusert, statlig støtte.

Kontroll på kommunekassen

Mange kommuner har over tid bygget opp høy gjeld og brukt midlertidige inntekter til varige utgifter. Det gjør kommuneøkonomien mer sårbar og skyver kostnader over på fremtidige generasjoner. For Unge Høyre er det viktig at kommunene fører en ansvarlig økonomisk politikk hvor budsjettene er bærekraftige over tid. Derfor bør kommunene styre seg selv etter tydeligere økonomiske prinsipper som sikrer ansvarlig bruk av kommunens penger.

God økonomistyring handler også om hvordan kommunen bruker verdiene de allerede eier. Mange kommuner eier store mengder bygg, eiendom og tomter. Ofte er disse eiendommene dårlig utnyttet eller binder opp kapital som kunne vært bedre brukt på tjenester til innbyggerne. Unge Høyre mener kommunene må forvalte eiendom mer profesjonelt, og være tydeligere på hva de faktisk trenger å eie selv.

Unge Høyre vil:

- Innføre tydelige finansielle regler i kommunene, for eksempel krav om egenkapital og øvre grense for gjeldsgrad for inneværende periode.
- I hovedsak bruke disposisjonsfond til uforutsette hendelser og investeringer, ikke til å finansiere varig drift.
- Selge eiendommer og bygg som kommunen ikke har behov for, og omregulere tomter før salg for å øke markedsverdi.
- Leie lokaler og oppgradere eksisterende bygg fremfor å bygge eller kjøpe nytt.
- At større byggeprosjekter alltid kvalitetssikres eksternt for å få en uavhengig vurdering av kostnader, nytte og risiko før bygging startes.
- Kraftig begrense kommunens eierskap i selskap der markedet fungerer, og samfunnsnyttens er begrenset.

Innbyggernes regning

Kommunenes tjenester finansieres i stor grad av innbyggerne selv gjennom skatter, gebyrer og avgifter. Likevel har mange kommuner over tid økt denne belastningen for å dekke økende utgifter. Resultatet er at den totale regningen fra kommunen til innbyggerne stadig vokser.

Unge Høyre mener kommunene må ta større ansvar for egne prioriteringer. Høyere skatter og avgifter skal aldri være første løsning når kommuneøkonomien er presset. Innbyggerne skal kunne forvente at kostnadene holdes nede der det er mulig og ikke økes brått, slik at de får frihet til å bruke pengene sine slik de vil.

Unge Høyre vil:

- Gjennomgå kommunale gebyrer og avgifter med mål å redusere dem, blant annet ved bruk av eksterne gjennomganger.
- Si nei til innføring av eiendomsskatt.
- Raskest mulig fjerne eiendomsskatt i kommuner som allerede har innført det, og redusere eiendomsskatt på boliger med lavest verdi først.
- Hindre gebyrsjokk fra kommunen ved å midlertidig dekke deler av kraftige kostnadsøkninger i selvkostgebyrer.
- Jobbe for at byggesaksgebyrer ikke overstiger kommunens faktiske kostnader knyttet til behandlingen av byggesaken.

Kapittel 3 – Frihet og ansvar

Grenser for politikk

I mange kommunestyre brukes det betydelig tid, penger og politisk kapital på saker langt utenom kjerneoppgavene til kommunen. Lokalpolitikken bør i størst grad handle om hvordan man påvirker innbyggernes hverdag. Ikke om symbolske vedtak eller globale spørsmål som kommunen uansett ikke kan påvirke.

Når kommunen påtar seg stadig flere oppgaver, svekkes evnen til å gjøre det viktigste godt nok. Unge Høyre mener at det finnes grenser for politikk – også lokalt. Kommunestyrene hverken kan eller bør løse alle problemer, og hvert fall ikke i utenrikspolitikken. Familier, frivilligheten og næringslivet må også få rom til å ta sitt ansvar i lokalsamfunnet.

Unge Høyre vil:

- At kommunen ikke skal eie eller drifte mer enn nødvendig, men heller åpne for å la frivillige, ideelle og private aktører ta over flere av oppgavene.
- Unngå at kommunen tar på seg oppgaver som familier, frivilligheten eller næringslivet kan og vil løse selv.
- Ikke føre utenrikspolitikk i kommunestyret, for eksempel ved å avvikle ordninger med vennskapsbyer.
- Ikke bruke kommunale innkjøp til utenrikspolitiske, symbolske markeringer.
- I hovedsak ikke gå utover statlige minstesatser og krav.

Det skal ha noe å si hvem som styrer

Kommuner i tvangstrøyer

Handlingsrommet til kommunene har krympet. Stadig flere krav, forskrifter, normer og øremerkinger fra staten binder opp midler og vanskeliggjør lokale prioriteringer. Lokalpolitikk skal handle om prioriteringer og utvikling, ikke om hvem som best forvalter statlige og fylkeskommunale pålegg. Skal det lokale demokratiet ha legitimitet, må kommunene ha frihet til å prioritere annerledes.

Unge Høyre vil redusere detaljstyringen og gi lokalpolitikkerne større frihet til å prioritere selv. Det kan føre til større forskjeller mellom kommuner. Men det er også en nødvendig forutsetning for at lokaldemokratiet skal fungere. Frihet til å velge annerledes må følges av et ansvar for resultatene.

313
314
315
316
317
318
319
320
321

322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351

Unge Høyre vil:

- Stoppe innføring av nye statlige krav og regler til det er gjort en full gjennomgang av dagens regelverk.
- Fjerne dobbeltreguleringer og utdaterte krav.
- Gi kommunene større frihet til å velge selv hvordan de løser tjenestene sine.
- Åpne for flere pilotprosjekter.
- Sette frister for statlige innsigelser for å begrense forsinkelser.

De som styrer

Lokaldemokratiet forutsetter tydelig politisk ansvar. Innbyggerne skal vite hvem som har makt, hvem som tar beslutningen og hvem som skal holdes ansvarlig. Samtidig skal kommunepolitikere være folkevalgte, ikke en egen yrkesgruppe med særordninger.

Godtgjørelser og politiske strukturer skal ikke utformes etter hva som er mest komfortabelt for dem som sitter med makten. Men etter hva som gir best styring for innbyggerne.

Unge Høyre vil styrke det politiske ansvaret og tydeliggjøre rollefordelingen mellom politikk og administrasjon.

Unge Høyre vil:

- Videreføre dagens parlamentariske styringsmodell med byråd i Oslo, Bergen og Trondheim.
- Jobbe for parlamentarisk styremodell i kommuner med over 100 000 innbyggere.

Dissens 2

Stryke punktet på linje 338-339.

Dissensen er tatt ut av Oda Sivertsen, Kitty Gjerland og Sondre Sandøy

- Hindre at lokalpolitikere vedtar særordninger eller økonomiske fordeler for seg selv som ikke er nødvendig for å utøve vervet.
- Ha nasjonale, veiledende satser for godtgjørelse av folkevalgte verv.
- Tilpasse og begrense antallet heltidspolitikere til kommunens behov.

Kort vei til makta

Lokaldemokratiet fungerer best når innbyggerne forstår hva som skjer og har reelle muligheter til å påvirke lokalsamfunnet sitt. Unge Høyre mener lokaldemokratiet må være åpent, forståelig og tilgjengelig.

Unge Høyre vil:

- Forenkle regelverk og saksbehandlingsprosesser som hindrer lokale initiativ fra innbyggere og frivillige.
- Bruke innbyggerundersøkelser og folkemøter som supplement til representativt demokrati.
- Ikke åpne for å stryke kandidater ved kommunevalg.

Dissens 3

Stryke punktet på linje 362.

Dissensen er tatt ut av Oda Sivertsen, Kitty Gjerland og Sondre Sandøy

- Som hovedregel streame kommunestyre- og formannskapsmøter.
- La kommuner selv bestemme hvilke kommunale råd de skal ha.
- Sikre klart språk og tydelig saksoppsett i politiske saker.
- Oppmuntre til mer lokaldemokrati gjennom å halvere antallet signaturer som kreves for å få løftet innbyggerinitiativ opp til kommunestyret.
- Avsette en del av kommunebudsjettet som ungdom selv bestemmer over.

Når kommunen står i veien

Byråkratiet i kommunen

Kommunene oppleves ofte som en flaskehals hver gang man trenger noe. Lange behandlingstider, uklare prosesser og mye byråkrati gjør det vanskelig både for innbyggere og næringsliv å få gjennomført sine planer.

Unge Høyre mener kommunen skal være en problemløser, ikke et hinder. Saksbehandlingen må bli raskere, enklere og mer forutsigbar. Veien inn til kommunen må være tydeligere, og innbyggerne skal ikke bære konsekvensene av at kommunen organiserer seg dårlig.

Unge Høyre vil:

- Innføre automatisk godkjenning av søknader som ikke får svar innen behandlingsfristen.

- Digitalisere flere kontaktpunkter med kommunen, blant annet med digitale løsninger der innbyggere og næringsliv kan følge saken sin i sanntid.
- Opprette én inngang til kommunen der kommunen selv sørger for å sende henvendelsen videre til riktig sted.
- Redusere politisk behandling av enkeltsaker som ikke er prinsipielle, og la administrasjonen avgjøre flere saker.
- Redusere unødvendige hindringer for å utvikle sin egen eiendom, blant annet gjennom enklere omreguleringer av tomter.
- Forenkle og effektivisere anbudsprosesser slik at kommunen raskere kan ta i bruk gode løsninger fra private aktører.

402

403 **Planer som erstatter politikk**

404 Mange kommuner styres etter et stort antall planer, strategier og
405 temadokumenter. Disse er både ressurskrevende å utarbeide og krevende å bruke
406 som faktiske verktøy å styre kommunen etter.

407

408 For mange mål og planer gjør styringen uklar. Når alt er prioritert, er i realiteten
409 ingenting det. Unge Høyre mener planer i en kommune skal være
410 styringsdokumenter, ikke symbolske vedtak.

411

412 **Unge Høyre vil:**

- 413 • Redusere antallet planer og strategidokumenter kommunen styrer etter.
- 414 • Fjerne mål og satsinger som ligger utenfor kommunens ansvarsområde.
- 415 • Samle mål i færre styringsdokumenter.
- 416 • Sikre at vedtatte mål følges opp både administrativt og politisk.

417

418 **En voksende administrasjon**

419 Kommunene er avhengige av dyktige ansatte for å levere gode tjenester, og må
420 være attraktive arbeidsgivere for å få det til. Samtidig har veksten i
421 administrasjonen i mange kommuner vært mye høyere enn nødvendig.

422

423 Kommunene skal ikke bygge opp administrative lag som trekker arbeidskraft bort
424 fra kjerneoppgavene, eller fra det private næringslivet i kommunen. Ressursene må
425 brukes der de skaper mest verdi.

426

427 **Unge Høyre vil:**

- 428 • At veksten i antall kommunalt ansatte over tid ikke skal overstige
429 befolkningsveksten.
- 430 • Prioritere bemanning i kjerneoppgaver fremfor vekst i administrasjon.

- Bruke ansettelsesstopp og sluttpakker som virkemiddel for å redusere antall ansatte i administrasjonen.
- At ledere i kommunen bruker virkemidlene de har for å si opp ansatte som ikke leverer.

Mulighetene i teknologien

Teknologien utvikler seg raskere enn noen gang før. Det gir kommunene nye muligheter til å jobbe smartere og levere bedre tjenester. Når teknologien brukes på en god måte, kan digitale løsninger forenkle hverdagen til innbyggerne, redusere byråkrati og frigjøre tid og ressurser til kjerneoppgavene.

Samtidig samles stadig mer makt hos noen få globale teknologiselskaper, og kommunene må være bevisste på denne konsentrasjonen. Teknologien skal styrke tjenestene, ikke gjøre dem avhengige av beslutninger tatt utenfor kommunenes kontroll.

Unge Høyre vil:

- Automatisere enkle oppgaver der det gir raskere og billigere saksbehandling.
- Ta i bruk kunstig intelligens i saksbehandling der det kan frigjøre tid til kjerneoppgaver.
- Sikre at kommunen har kontroll over egne data og stille tydelige krav til datasikkerhet og personvern i alle digitale anskaffelser.
- At alle innbyggere skal kunne bruke kommunens tjenester, også de med lav digital kompetanse.

Kapittel 4 – Velferd under press

Når omsorgsbehovene øker

Velferdstjenestene i kommunene er allerede under stort press, og presset vil bare øke i årene fremover. Det blir flere eldre, behovene øker og færre er i arbeid. Samtidig sliter mange kommuner med tilgang på arbeidskraft og rekruttering til viktige velferdstjenester.

Når ressursene blir knappere, må kommunene prioritere tydeligere. Over tid har det vokst frem forventninger om svært høy standard og stadig mer omfattende tjenester. I fremtiden må velferdstjenestene i større grad innrettes slik at de fungerer godt for mange, ikke bygges ut til stadig mer kostbare løsninger.

I enkelte tilfeller kan enkeltvedtak eller tiltak for én bruker bli så omfattende at de binder opp store deler av kommunens budsjett. Det kan føre til at ressursene som ellers kunne kommet mange innbyggere til gode, blir kraftig redusert. Når kostnadene ved enkelte tjenester blir svært høye, kan det gå direkte utover andre viktige tilbud i kommunen.

Skal velferdsmodellen være bærekraftig også i fremtiden, må tjenestene organiseres mer nøkternt og prioriteres tydeligere. Kommunene må i større grad legge til grunn løsninger som gir gode tjenester innenfor realistiske rammer.

Rekrutteringskrise

Kommunene mangler allerede i dag ansatte til helse- og omsorgstjenester. Behovet vil fortsette med å øke kraftig i årene som kommer. Flere eldre, større omsorgsbehov og færre i jobb gjør at kampen om arbeidskraft blir stadig hardere.

Skal kommunene kunne levere gode tjenester i fremtiden må flere utdannes, samtidig som kompetansen deres brukes bedre. I dag utdanner mange seg til helse- og omsorgsykker, men altfor få nyutdannede begynner med å jobbe innen helse og omsorg. Unge Høyre mener løsningen ikke bare er flere ansatte, men bedre organisering av arbeidet.

Unge Høyre vil:

- Åpne for mer fleksible turnusordninger, som turnusordninger med lengre arbeidsperioder og mer fri.
- Gjøre det enklere å rekruttere tilbake helsepersonell som har forlatt sektoren.

- 496 • Løse flest mulige oppgaver som ikke krever helsefaglig kompetanse av
497 andre ansatte enn helsepersonell.
- 498 • Samarbeide med utdanningsinstitusjoner om praksisplasser underveis i
499 utdanningen.
- 500 • Gi ansatte mulighet til videreutdanning mot bindingstid i kommunen.
- 501 • Tilby sommerjobber til unge innen helse og omsorg for å avlaste i ferier og
502 rekruttere flere til sektoren.
- 503 • Dele ut bonus til ansatte på institusjoner med lavt sykefravær etter modell
504 fra Lillestrøm.
- 505 • Sørge for at kommunalt ansatte som jobber med barn og eldre behersker
506 norsk.
- 507

508 **Psykisk helsehjelp som faktisk hjelper**

509 Aldri før har Norge brukt så mye ressurser på unges psykiske helse, men likevel
510 rapporterer mange unge at de ikke har det bedre. Det tyder på at mer penger alene
511 ikke er løsningen, og at all hjelp ikke nødvendigvis er god hjelp.

512
513 I dag har kommunene ansvar for å hjelpe unge med milde psykiske plager, imens
514 barne- og ungdomspsykiatrien (BUP) skal behandle de mest alvorlige tilfellene. I
515 praksis er grensen ofte uklar. Resultatet er lange ventelister og feil bruk av
516 kompetanse.

517
518 I dag finnes mange lavterskeltilbud, men flere overlapper og samarbeider dårlig
519 med kommunen og de andre aktørene. Når systemene blir for fragmenterte,
520 risikerer unge å falle mellom flere tilbud i stedet for å få riktig hjelp. Derfor mener
521 Unge Høyre at ressursene må samles der ungdom faktisk er, og brukes på tiltak
522 som faktisk virker.

523

524 **Unge Høyre vil:**

- 525 • Prioritere kapasitet til oppfølging som kan hjelpe flere med å komme raskere
526 tilbake i arbeid eller utdanning, fremfor utredning av milde symptomer.
- 527 • Samle mer av den psykiske helsehjelpen for unge i skolehelsetjenesten i
528 stedet for å fragmentere tilbudene.
- 529 • Jobbe for bedre samarbeid og tydeligere ansvarsfordeling mellom
530 kommunen og BUP.
- 531 • Redusere antallet offentlig finansierte kartlegginger og undersøkelser av
532 unges psykiske helse.
- 533 • Stille tydeligere krav til frivillige organisasjoner som mottar støtte til psykisk
534 helsebehandling.
- 535 • I større grad bruke tjenestekjøp fremfor tilskuddsordninger der frivillige
536 organisasjoner leverer gode tjenester.

537

538 **En realistisk rusomsorg**

539 Rusavhengighet er et stort problem, både for den enkelte og for menneskene
540 rundt. Ingen skal rekrutteres til rus, men de som allerede sliter skal ikke møtes med
541 passivitet.

542

543 Unge Høyre mener rusomsorgen både skal forebygge, hjelpe og gi folk muligheten
544 til å ta ansvar for sine egne liv igjen. Målet må være at flere kommer ut av
545 avhengigheten, men også ha et verdig tilbud til de som ikke gjør det

546

547 **Unge Høyre vil:**

- 548 • Jobbe for bedre samarbeid og tydeligere ansvarsfordeling mellom
549 kommunal rusomsorg og spesialisthelsetjenesten før og etter
550 behandlingsopphold.
- 551 • Styrke forebygging gjennom samarbeid mellom skole, politi, helsetjenester
552 og frivilligheten.
- 553 • Ta i bruk frivillige, ideelle og private aktører som supplement til kommunale
554 tjenester i rusomsorgen.
- 555 • Ha hyppig utdeling av brukerstyr og motgift som Nalokson for å forebygge
556 smitte av sykdommer og overdoser.
- 557 • Ha bedre spredning av tilbud til rusavhengige for å unngå belastning i
558 enkeltområder.
- 559 • Være positive til sprøyte- og røykerom for rusavhengige for å unngå
560 overdoser.
- 561 • Ha et godt ettervernstilbud med oppfølging for bolig, arbeid og aktivitet som
562 en del av rehabiliteringen.

563

564 **Eskaleringen i rettighetsbaserte tjenester**

565 Antallet diagnoser og rettighetsbaserte tjenester har økt kraftig de siste årene.
566 Flere unge får vedtak som utløser omfattende kommunale tjenester. I enkelte
567 tilfeller kan enkeltvedtak bli så kostbare at de binder opp store deler av
568 kommunens budsjett, og at hele tjenestetilbudet reduseres for de øvrige
569 innbyggerne.

570

571 Unge Høyre mener at rettighetsbaserte tjenester må innrettes slik at de treffer
572 dem med størst behov. Det krever bedre vurderinger av faktiske behov og
573 prioriteringer av løsninger som kommer flere til gode.

574

575 **Unge Høyre vil:**

- Basere tildeling av rettighetsbaserte tjenester etter dokumentasjon på behov, ikke diagnose.
- Bruke rammefinansierte ordninger der det er mulig, slik at ressursene fordeles mellom dem som har behov.
- Prioritere kollektive løsninger der det er mulig, fremfor individuelle tiltak.
- Stramme inn praktisering av skoleskyss slik at ordningen forbeholdes elever med reelle behov.
- Jevnlig revurdere vedtak om BPA og andre ressurskrevende tjenester for å sikre at behovet fortsatt er til stede.

En eldreomsorg under press

Eldreboen er ikke lenger en fjern virkelighet. Flere lever lengre, samtidig blir det færre i arbeid bak hver pensjonist. Kommunene har ikke kapasitet til å bygge ut eldreomsorgen i takt med de økte behovene. Det fører både til store kostnader for kommunene, og at man i større grad må prioritere hvilken hjelp kommunen kan gi.

Unge Høyre vil:

- Stoppe utviklingen der stadig mer av omsorgen for eldre forventes løst av kommunen alene, og la familie og frivillige ta en større rolle.
- Ta i bruk omsorgsteknologi som trygghetsalarmer og sensorer for å redusere behovet for bemanning.
- Bruke ansatte med riktig kompetanse til riktige oppgaver.
- Åpne for konkurranse om drift av tjenester der det kan gi minst like god kvalitet til lavere kostnad.

En endret oppvekst

Foreldrerollen

De siste årene har det kommet en urealistisk forventning til hvilken rolle det offentlige skal spille i oppveksten. Foreldre prioriterer mindre tid til oppfølging, og mer av ansvaret dyttes over på det offentlige. Unge Høyre mener at man må være tydelig på hva som er foreldrenes ansvar, og hva som er det offentliges ansvar.

Unge Høyre vil:

- Unngå at kommunen overtar oppgaver som naturlig ligger til hjemmet.
- Styrke lærere og barnehageansattes autoritet i møte med elever og foreldre.
- Tydeliggjøre foreldrenes ansvar for oppfølging av egne barn.

- Redusere oppgaver i skole og barnehage som går mer på oppfølging av foreldre enn av barna.

Barnelivet

Boksen går og trampoline er byttet ut med TikTok. Digitale medier tar en stadig større plass i barns hverdag. Når mer av barndommen foregår foran en skjerm, går det utover sosial trening gjennom leking, og evnen til å håndtere motgang. Unge Høyre vil derfor styrke arenaene der barn møtes fysisk.

Unge Høyre vil:

- Begrense bruk av nettbrett og skjerm i barnehage og skole.
- Innføre mobilfri skole og SFO.
- Prioritere fysiske læremidler, særlig til de laveste klassetrinnene.
- Holde skolegårder åpne for lek etter skoletid.
- Være positive til flere fritidstilbud i frivillig regi.
- Senke terskelen for å drive med idrett og fritidsaktiviteter, blant annet ved å støtte gratis utlånsordninger.

Barnehagene

Barnehagen er for mange barn det første møtet med fellesskapet, og en viktig arena for barnas språk, sosiale utvikling og forberedelsene til skolestart. Mange foreldre har lyst til å ha barna sine i barnehage, men opplever at systemet kan være vanskelig å orientere seg i.

Unge Høyre mener barnehage tilbudet skal være godt, fleksibelt og tilpasset familienes hverdag. For foreldrene er det viktigste at kvaliteten er god og at tilbudet fungerer i praksis. Ikke hvem som eier barnehagen.

Unge Høyre vil:

- Verne om mangfoldet av kommunale, private og ideelle barnehager.
- Tydeliggjøre barnehagenes rolle i å forberede barn på skolestart, særlig gjennom språk og sosiale ferdigheter.
- Offentliggjøre løpende oversikter over hvilke barnehager som har ledige plasser.
- Ha mer fleksible åpningstider i barnehagen der foreldre trenger det.
- Trappe opp til rullerende barnehageopptak.

Dissens 4

Stryke punktet på linje 649.

Dissensen er tatt ut av Sivert Leirbakk og Leander Svea

Skolestrukturen

Skolen skal sikre at elevene blir forberedt på livet etter endt skolegang. I dag møter elever helt ulike skoletilbud, blant annet etter hvilken kommune de vokser opp i. Skoler med få elever har ofte for få ansatte til å ha gode fagmiljøer, og mangler ressursene til å gi et bredt nok tilbud av fag og linjer til elevene.

Skoletilbudet er en utfordring i mange små kommuner, men elevtallene faller også i de største byene. Skal alle elever få god nok undervisning må skolestrukturen tilpasses befolkningsutviklingen bedre.

Unge Høyre vil:

- Innføre fritt skolevalg i alle fylker slik at elever kan velge skolen de går på selv.
- Tilpasse skolestrukturer til elevtall og slå sammen eller avvikle svært små skoler.
- Legge ned alle ordinære skoler med færre enn 100 skoleelever.

Dissens 5

Stryke punktet på linje 669.

Dissensen er tatt ut av Kitty Gjerland og Sunniva Ovidia Sandmark

Før unge faller utenfor

Ikke alle barn i Norge har en god oppvekst. Noen opplever omsorgssvikt, har psykiske problemer eller vokser opp i familier med store problemer. Når hjelpen kommer for sent, kan problemene vokse seg for store til å løse.

Barnevernet skal være et sikkerhetsnett for barn som ikke har det bra hjemme. Dessverre skjer det gang på gang at systemet reagerer for sent, og at barna ikke får god nok oppfølging når de først er i kontakt med barnevernet.

Noen barn faller utenfor skole og samfunnet, og ender opp i kriminelle miljøer. Dersom hjelpen tilbake inn i samfunnet kommer for sent, blir problemene større. Unge Høyre mener innsatsen må bli mer forpliktende. Barn og unge skal ikke falle mellom stoler fordi systemet rundt dem er dårlig organisert.

Unge Høyre vil:

- Sikre at både offentlige, ideelle og private aktører kan bidra i barnevernet for å ha god nok kapasitet.
- Stoppe praksisen der barn i barnevernet med alvorlige psykiske problemer eller rusutfordringer ikke får nødvendig behandling.

- 694 • Rekruttere flere ansatte til barnevernet med annen relevant erfaring, som
695 fra helse, skole, politi eller sosialt arbeid.
- 696 • Jobbe for å informere befolkningen om barnevernets arbeid for å bygge tillit,
697 blant annet på andre språk.
- 698 • Satser på ordninger med én-til-én oppfølging for utsatt ungdom til flere
699 kommuner, og jobbe for at personvernreglene ikke står i veien for ordningen.
- 700 • Styrke samarbeidet mellom skole, politi, barnevern og kommune om
701 oppfølging av utsatt ungdom.
- 702 • Prioritere oppsøkende ungdomsarbeid på uformelle møteplasser som
703 kjøpesentre, kollektivknutepunkt og serveringssteder.
- 704 • Samarbeide med kinotilbud om jevnlig gratisvisninger for ungdom på
705 kveldstid.
- 706 • Gi flere ungdom sommerjobb gjennom kommunale og private samarbeid.
- 707 • Følge opp hele familier i utsatte situasjoner, særlig der barn risikerer å vokse
708 opp i vedvarende utenforskap.
- 709 • Sørge for at kommunale boliger er midlertidige løsninger på vei inn i det
710 ordinære boligmarkedet.
- 711

712 **Plass til studentene**

713 Mange unge flytter til en ny kommune for å studere, men blir ofte stående på
714 utsiden av både arbeidslivet og lokalsamfunnet. Det er ofte krevende å finne bolig
715 og relevant arbeid ved siden av studiene.

716
717 Samtidig ønsker mange kommuner at studenter skal bli værende etter endt
718 utdanning, uten å legge godt nok til rette for det. Det viktigste for å få flere til å bli,
719 er å gjøre det enklere å finne bolig og få relevant arbeidserfaring under
720 studietiden.

721

722 **Unge Høyre vil:**

- 723 • Gi insentiver for at studenter melder flytting til studiekommunen, for
724 eksempel gratis månedskort på kollektivtransport.
- 725 • Bygge flere studentboliger.
- 726 • Åpne kommunen for skriveplasser, praksisplasser og mastersamarbeid.
- 727 • Samarbeide med næringslivet for å gi studenter relevant arbeidserfaring
728 under studietiden, og legge opp til flere trainee- og graduate-løp for
729 ferdigutdannede.

730

Kapittel 5 – Et fragmentert samfunn

Et samfunnslim i oppløsning

Flere i dag står utenfor arbeid, utenfor utdanning, og generelt utenfor fellesskapet i samfunnet. Utenforskap rammer den enkelte hardt, men svekker også bærekraften i hele velferdssystemet. Når færre bidrar og flere mottar, settes generasjonskontrakten under press.

Samtidig svekkes tilliten og fellesskapsfølelsen i lokalsamfunnene. De økonomiske og sosiale forskjellene øker. Flere lever i parallelle miljøer med lite kontakt med storsamfunnet. Felles arenaer mister sin betydning.

Over tid utfordres selve grunnlaget for det norske tillitssamfunnet. Uten en felles kulturell forståelse som binder oss sammen, risikerer vi å fragmentere samfunnet vårt.

Trygdefisering

Dårlig økonomi, lav utdanning og høy arbeidsledighet preger en større andel av befolkningen i enkelte regioner og kommuner. Når flere blir stående utenfor arbeid over tid, øker risikoen for at sosiale forskjeller går i arv.

Utenforskap kan skape sosial uro, men fratar også innbyggerne muligheten til å leve livet man ønsker. Derfor vil Unge Høyre gi flere muligheten til å løse sine egne problemer. Langvarig avhengighet av kommunale tjenester bidrar til å sementere utenforskap. Unge Høyre mener at hjelp skal være målrettet og midlertidig, ikke bli en permanent løsning.

Unge Høyre vil:

- Legge sosialhjelpsnivået tett mot statlige satser for å unngå flytteinsentiver mellom kommuner.
- Tydeliggjøre at sosialhjelp skal være en midlertidig støtte, ikke en varig inntekt.
- Sørge for at samlet nivå på kommunale ytelser ikke overstiger hva man normalt hadde tjent i en jobb.
- Stramme inn aktivitetskravene for mottak av kommunale ytelser, og sørge for at aktivitetene faktisk gir verdi.

768 **Felles referanser**

769 Den norske kulturarven gir oss et felles utgangspunkt å holde fast i. I en tid preget
770 av fragmentering og et mer polarisert ordskifte, blir det viktigere å være bevisst på
771 hva som utgjør norsk kulturarv.

772

773 Unge Høyre mener at vi må erkjenne og løfte frem verkene, historiene og
774 uttrykkene som har formet samfunnet vårt. Ikke for å stenge noe ute, men for å gi
775 alle som bor i Norge noe å tre inn i og føle eierskap til.

776

777 I et lite land hvor de samme kulturelle miljøene både forvalter og mottar midler, står
778 tilliten til kulturpolitikken i spill. Unge Høyre mener kulturlivet trenger flere
779 finansieringskilder og et bredere eierskap dersom det skal stå stødigere over tid.

780

781 **Unge Høyre vil:**

- 782 • Utarbeide en lokal pensumliste som kan brukes i skoleløpet.
- 783 • Være positive til kulturarrangementer som formidler norsk historie og
784 kulturarv, som skolegudstjenester.
- 785 • Legge bedre til rette for private sponsorer, kulturfond og generelt samarbeid
786 mellom kultur og andre aktører i lokalsamfunnet.
- 787 • Gjøre det enklere å arrangere kulturarrangementer i det offentlige rom.

788

789 **Fellesskap etter skoletid**

790 For mange barn og unge er fritidstilbudene deres viktigste møte med
791 lokalsamfunnet. Det er her man møtes på tvers av bakgrunn, lærer å ta ansvar og
792 får felles referanser. Når slike møteplasser svekkes, risikerer vi at fellesskapet også
793 gjør det.

794

795 Breddeidrett og lavterskeltilbud innen kultur gir flere mulighet til å delta, særlig
796 unge som ellers kan falle utenfor. Unge Høyre mener kommunens viktigste
797 oppgave er å samarbeide med og gi rom til frivillige. Samtidig skal kommunen også
798 bidra til å inkludere barn og unge som ellers ikke finner veien inn i fritidstilbudene
799 på egen hånd.

800

801 **Unge Høyre vil:**

- 802 • I større grad prioritere idretts- og fritidstilbud som gir mest mulig glede og
803 aktivitet ut fra hver skattekrone.
- 804 • Jobbe for å redusere kostnader for deltakelse i idretts- og kulturtilbud for
805 barn og unge.
- 806 • Prioritere bygging og oppgradering av idrettsanlegg som gir aktivitet til flest
807 mulig barn og unge.

- Gjøre det enklere for frivillige organisasjoner å starte og drive idretts- og kulturtilbud for barn og unge.
- Sørge for at kommunale lokaler som skoler, kulturhus og idrettshaller kan brukes av frivillige aktører utenfor skoletid.
- Gi barne- og ungdomsidrett forrang ved fordeling av treningstid i kommunale anlegg.
- Jobbe for flere helårs idrettsanlegg, for eksempel kunstgressbaner.

En feilslått integrering

Bosetting av flyktninger

God integrering forutsetter at kommunene har kapasitet til å følge opp dem som bosettes. I dag bosettes flyktninger ofte uten tilstrekkelig hensyn til kommunens mulighet til å tilby bolig, arbeid og tett oppfølging.

Når bosettingspolitikken ikke tar hensyn til kommunens kapasitet, risikerer vi å bygge opp parallellsamfunn med dårlige muligheter for en utvei. Unge Høyre mener derfor at bosettingspolitikken må bli mer realistisk.

Unge Høyre vil:

- Ikke bosette flere flyktninger enn kommunen har kapasitet til å integrere.
- Bosette enslige mindreårige flyktninger i kommuner som har kapasitet til tett oppfølging.
- Fordele kommunale boliger på ulike størrelser over flere områder i kommunen.

Integrering

Mange kommuner opplever et betydelig integreringsetterslep. I mange år har politikere hatt berøringsangst, og man har ikke turt å definere hvilke krav og forventninger man skal ha til flyktninger. Resultatet er økende utenforskap, parallellsamfunn og store forskjeller.

Dagens system mangler tydelige forventninger, sterke nok insentiver til arbeid og god nok oppfølging av både barn og foreldre. Skal integreringen lykkes bedre, må politikken forebygge utenforskap og stille tydeligere krav til deltakelse fra dag én.

Unge Høyre vil:

- Måle kommunens integreringsresultater over tid.
- Stille tydeligere krav til deltakelse i norskopplæring, kvalifisering og arbeid i introduksjonsprogrammet.

- 848 • Prioritere å styrke fritidstilbudet til ungdom og innvandrere i områder med
849 levekårsutfordringer.
- 850 • Samarbeide med næringsliv for å inkludere flere innvandrere i arbeid.
- 851 • Gi flere innvandrere mulighet til å ta fagbrev gjennom
852 introduksjonsprogrammet.
- 853 • Jobbe for å øke andelen barn med innvandrerbakgrunn i barnehager.
- 854 • Innføre tidlig språkkartlegging av alle barn for å tilby nødvendig oppfølging
855 før skolestart.
- 856

Kapittel 6 – Fremtidens lokalsamfunn

Frihet

Frihet til å leve egne liv er en grunnleggende verdi i et liberalt samfunn. Unge Høyre mener politikken skal legge til rette for frie muligheter, ikke begrense mennesker med unødvendige forbud, påbud og regler.

I dag er hverdagen til både innbyggere og næringsliv preget av detaljerte reguleringer som i liten grad bidrar til å gjøre lokalsamfunnene noe bedre. Norge er særlig i toppen på strenge regler for skjenking og uteservering. Det hindrer både serveringsstedene fra å drive lønnsomt, og hindrer folk i å ha det hyggelig i lokalområdene sine.

Unge Høyre mener det offentlige må vise større tillit til enkeltmenneskene og næringslivet, og la folk ha det gøy.

Unge Høyre vil:

- Utvide skjenketider opp til nasjonalt, maksimalt nivå.
- Gjøre automatisk godkjenning til hovedregel ved søknader om skjenkebevilling.
- Automatisk fornye skjenkebevillinger og avtaler om leie av gategrunn.
- Tillate alkoholservering i flere offentlige rom og parker.
- At serveringssteder skal kunne benytte inntil 1 meter av kommunal gategrunn uten søknad og kostnad, etter modell fra Trondheimsmeteren.
- Sterkt senke prisen på leie av gategrunn.
- Jobbe for søndagsåpne butikker.
- Fjerne unødvendige fartsbegrensninger til sjøs.
- Innføre friområder for motorisert ferdsel i naturen, for eksempel med snøscooter og firhjuling, og tillate kjøring på egen utmarkseiendom.
- Gjøre det enklere å bygge og utvikle eiendom i strandsonen.
- Fjerne boplikten.

Dissens 6

Stryke punktet på linje 887.

Dissensen er tatt ut av Sivert Leirbakk, Kitty Gjerland og Leander Svea

890 **Næringsliv**

891

892 **Turisme**

893 Verden har fått øynene opp for Norge. Turister strømmer mot destinasjoner som
894 Lofoten og Tromsø. Det gir både inntekter og aktivitet, men øker også
895 belastningen på lokalsamfunnene.

896

897 Unge Høyre mener turismenæringen må utvikles på en måte som gir bedre
898 verdiskaping lokalt. Målet trenger ikke være flest mulig besøkende, men best mulig
899 bidrag til lokalsamfunnene.

900

901 **Unge Høyre vil:**

- 902 • Sette tak på antallet cruiseturister i byen per dag.
- 903 • Flytte cruiseskipene ut fra bykjernen der det er mulig.
- 904 • Si ja til turistskatt for å kompensere for belastning.
- 905 • Stramme inn reguleringer av korttidsutleie slik at boliger i større grad kjøpes
906 til fast bosetting fremfor ferieutleie.

907

908 **Bykjernens død**

909 Levende bysentrum er avgjørende for at innbyggerne får lokale arbeidsplasser,
910 møteplasser og verdiskaping. Globalt har mange byer opplevd at aktiviteten og
911 handelen forsvinner ut av sentrum, og inn på kjøpesentrene og nettbutikkene.
912 Høye kostnader og strenge krav skyver næringslivet og innbyggere videre vekk fra
913 bykjernene.

914

915 Som en konsekvens har mange bykjerner i dag blitt til gjennomfartsårer, og ikke et
916 sted man ønsker å oppholde seg. Unge Høyre mener at forutsetningen for å få folk
917 inn i byene igjen, er at det blir enklere å komme seg dit og mer attraktivt å være der.

918

919 **Unge Høyre vil:**

- 920 • Jobbe for en parkeringspolitikk som lar innbyggere og næringsliv komme
921 seg inn til sentrum uten at verdifulle byrom brukes til parkering.
- 922 • At den første timen på kommunale parkeringsplasser i sentrum skal være
923 gratis.
- 924 • Utvide tidsrommene for gratis eller redusert bompassering til sentrum.
- 925 • Være skeptiske til etablering av nye kjøpesentre som trekker folk ut av
926 bysentrum.
- 927 • Prioritere gågater og bilfrie bykjerner der det bidrar til byliv.
- 928 • Være pådrivere for utleie av kommunal grunn til arrangementer og
929 aktiviteter i sentrum.

930

931 Et tak over hodet

932

933 Bygge flere boliger

934 Å eie sin første bolig er for mange unge et viktig steg for å få økonomisk trygghet
935 og frihet. I dag bygges det for få boliger til å møte etterspørselen, særlig i
936 byområdene. Når tilbudet ikke holder tritt, presses førstegangskjøpere ut av
937 markedet.

938

939 En viktig årsak til at det bygges for få boliger, er omfattende reguleringer og
940 uforutsigbar politisk behandling. Det gjør boligbyggingen både dyrere og tregere
941 enn nødvendig. Unge Høyre mener at prosessene må bli raskere og mer
942 forutsigbare, slik at det bygges flere boliger til en lavere kostnad.

943

944 Unge Høyre vil:

- 945 • Forenkle plan- og reguleringsprosesser for boligbygging.
- 946 • Innføre tydeligere tidsfrister i kommunale planprosesser.
- 947 • Regulere mer areal til boligformål i vekstområder.
- 948 • Sette en minstegrense for boligstørrelse i nye boligprosjekter.

949

Dissens 7

Stryke punktet på linje 948.

951

Dissensen er tatt ut av Sondre Sandøy

952

953

954

955

956

957

958

- Unngå politisk detaljstyring av enkeltprosjekter, som forsinker og fordyrer bygging.
- Unngå ekspropriering av privat eiendom i størst mulig grad.

959 Bygge bedre boliger

960 Samtidig er det ikke nok å bygge mer – det må også bygges bedre. I dag er mange
961 nye boligprosjekter preget av raske avgjørelser og liten omtanke for arkitektur.
962 Flere steder har historiske bygg blitt erstattet med anonyme betongklosser, som
963 hverken bidrar til økt trivsel eller bedre lokalsamfunn.

964

965 Unge Høyre mener at kommunene må stille tydelige krav til kvalitet og utforming av
966 større byggeprosjekter. Mindre byggesaker bør få forutsigbare rammer for hva som
967 vil godkjennes av politikerne, gjennom en lokal arkitekturveileder.

968

Unge Høyre vil:

- Utarbeide en kommunal arkitekturveileder med mål om mer klassisk arkitektur.

Dissens 8

Stryke punktet på linje 970-971.

Dissensen er tatt ut av Sivert Leirbakk og Leander Svea

- Prioritere politisk involvering i større utbyggingsprosjekter, og stille tydelige krav til blant annet arkitektur og grøntområder.
- Sørge for at det ved store utbyggingsprosjekter alltid foreligger alternativer med ulike stilarter, slik at politikere kan ta et mer opplyst valg.
- Legge opp til en variert boligmix, med både leiligheter, rekkehus og eneboliger der det er naturlig.

Mobilitet

Mer kollektivtransport for pengene

Kollektivtransporten er avgjørende for å knytte byer, regioner og lokalsamfunn sammen. Samtidig har ikke veinettet kapasitet til at alle kan bruke bil. Et godt kollektivtilbud er derfor nødvendig både av hensyn til fremkommelighet, klima og byutvikling.

Norge har i det store et godt kollektivtilbud, men kostnadene per passasjer er høye og budsjettene øker hvert år. Hvis tilbudet skal opprettholdes og forbedres i fremtiden, må kollektivtransporten organiseres på nye måter. Ressursene bør brukes der flest reiser, og nye løsninger må tas i bruk der tradisjonelle rutetilbud ikke fungerer.

Unge Høyre vil:

- Prioritere forbedring av kollektivtilbud over store generelle kutt i billettpriser.
- Ta i bruk mer fleksible prismodeller, som prismodeller som gjør billettene billigere når du reiser ofte.
- Være positive til bruk av reklamefinansiering i kollektivtransporten.
- Bruke fleksible transportløsninger som bestillingstransport og selvkjørende biler, særlig der det er lavt passasjergrunnlag.

1006

1007 **En realistisk transportpolitikk**

1008 For mange er bilen en nødvendig del av hverdagen. Avstander og tidsklemma gjør
1009 at kollektivtransport ikke alltid er et reelt alternativ. Transportpolitikken må derfor
1010 ha gode løsninger både for bilister og for andre reisende.

1011

1012 Unge Høyre mener målet ikke skal være å gjøre bilbruk vanskeligere, men at alle
1013 skal komme seg trygt og raskt frem. Et godt veinett er avgjørende for bosetting,
1014 verdiskaping og beredskap, særlig i distriktene. Ny teknologi gir også muligheter
1015 for smartere bruk av bilen gjennom bildeling og mer fleksible transportløsninger.

1016

1017 **Unge Høyre bil:**

- 1018 • At lokale trafikksikkerhetstiltak skal være faglig forankret og i så liten grad
- 1019 som mulig avgjøres av politikere.
- 1020 • Tilby gratis trafikalt grunnkurs for all ungdom i kommunen.
- 1021 • Prioritere vedlikehold og oppgradering av eksisterende veier fremfor å
- 1022 bygge nye.
- 1023 • Redusere antallet kommunale veier ved å åpne for at private kan overta
- 1024 eierskap og drift der det er hensiktsmessig.
- 1025 • Legge til rette for bildelingsordninger, eksempelvis ved å reservere
- 1026 parkeringsplasser til bildelingsordninger.
- 1027 • Åpne for at kommunale biler kan inngå i bildelingsordninger.
- 1028 • Reservere parkeringsplasser på videregående skoler for elever.

1029

1030 **Mikromobilitet**

1031 Det er ikke alltid at kollektivtransport er den beste reisemåten. Noen ganger går
1032 ikke rutene dit man vil, tidspunktet passer dårlig eller reisetiden er for lang. Da er
1033 det positivt med supplement til kollektivtrafikken.

1034

1035 Mikromobilitet, som el-sparkesykler, bidrar til å få flere fra A til B uten at man
1036 belaster veinettet eller kollektivtransporten. Unge Høyre mener derfor at
1037 lokalpolitikere i utgangspunktet bør være positive til mikromobilitetsløsninger.
1038 Samtidig må kommunene sørge for at regelverket utvikler seg i takt med
1039 teknologien og tilbudene.

1040

1041 **Unge Høyre vil:**

- 1042 • Være positive til mikromobilitet som el-sykler, bysykler og el-sparkesykler
- 1043 som supplement til kollektivtransporten.
- 1044 • Samordne bysykkelordninger og el-sparkesykler med kollektivtransport.

- 1045 • Ha tydelige regler for bruk og parkering av el-sparkesykler for å unngå farlige
1046 situasjoner og at de hindrer fremkommelighet for andre.
1047 • Ikke tillate kjøring på fortau med el-sparkesykler.
1048 • Sette et øvre tak på antall el-sparkesykler i områder med mange sykler.
1049 • Prioritere utbygging av sammenhengende sykkelveinett i byer og tettsteder.

1050

1051 **Bærekraftige lokalsamfunn**

1052

1053 **Produksjon og bruk av kraft**

1054 Norges kraftbehov er allerede stort og vil bare øke de kommende årene. Ny
1055 teknologi og stadig større digitalisering krever enorme mengder energi. Kombinert
1056 med den grønne omstillingen er mye avhengig av at Norge øker produksjonen av
1057 kraft.

1058

1059 Hvis du skulle designet et land som skulle drevet med fornybar energi, ville man
1060 designet Norge. Til tross for det, stopper store kraftprosjekter opp på grunn av
1061 lokal motstand og politisk motvilje. Skal Norge lykkes med omstilling og
1062 næringsutvikling, skal ikke hensynet til lokale protester alene stoppe nasjonalt
1063 viktige energiprosjekter.

1064

1065 Utbygging av kraftkrevende virksomhet presser kraftsystemet og lokal kapasitet.
1066 Utfordringen gjelder særlig datasentre. En kommune kan tjene på å ha det, men
1067 konsekvensene av datasenteret kan gå utover de rundt. Kommunene må i større
1068 grad ta stilling til hvordan kraftressursene brukes, og hvilken type næringsutvikling
1069 de ønsker å legge til rette for.

1070

1071 **Unge Høyre vil:**

- 1072 • At nasjonale behov for kraftproduksjon skal veie tyngre enn lokale protester
1073 i konsesjonsprosesser.
- 1074 • Sikre at kommunene og lokalsamfunnene får økonomisk andel av
1075 verdiskapingen fra energiprosjekter.
- 1076 • Ha økt kraftproduksjon som et tydelig mål i energipolitikken
- 1077 • Oppgradere eksisterende vannkraft.
- 1078 • Innføre raskere konsesjons- og planprosesser for kraftutbygging.
- 1079 • Bygge ut strømmettet raskere gjennom egne hurtigspor for nettutbygging.
- 1080 • Stille kommunens eiendommer til disposisjon for privat energiproduksjon,
1081 for eksempel utleie av tak til solceller.
- 1082 • Stille krav om at nye datasentre bidrar til å sikre tilstrekkelig krafttilgang
1083 gjennom finansiering av økt kraftproduksjon eller nettutbygging.

1084

1085 **Klima, natur og miljø**

1086 Naturen er en grunnleggende del av norsk identitet. Generasjoner før oss har
1087 forvaltet naturen slik at vi kan oppleve den i dag. Det samme ansvaret har vi for
1088 generasjonene som kommer etter oss.

1089
1090 I dag bygges natur ned bit for bit gjennom enkeltvedtak i kommunene som hver for
1091 seg virker små, men samlet gir store og irreversible konsekvenser. Hver generasjon
1092 har et ansvar for å forvalte naturen slik at den ikke etterlates i dårligere stand til de
1093 som kommer etter oss.

1094
1095 Kommunene har et ansvar for å kutte utslipp, men kan ikke løse klimakrisen alene.
1096 Unge Høyre mener at klimatiltakene må gi størst mulig effekt, uten å være preget
1097 av symbolpolitikk.

1098
1099 **Unge Høyre vil:**

- 1100 • Prioritere klimatiltak i kommunen som gir mest utslippskutt per krone.
- 1101 • Samordne kommunens klimaarbeid for å redusere byråkrati og øke
- 1102 gjennomføringsevnen.
- 1103 • Unngå nedbygging av verdifull natur der alternative utbyggingsområder
- 1104 finnes.
- 1105 • Gjennomføre utbygging av karbonfangst og -lagring dersom det gjøres på
- 1106 markedsmessige vilkår som gir lønnsomhet .
- 1107 • Verne dyrket og dyrkbar mark mot nedbygging.
- 1108 • Opprettholde tydelige byggegrenser rundt byområder med dette.
- 1109 • Jobbe for at staten i større grad må ta et overordnet ansvar for å forhindre
- 1110 massiv nedbygging av norsk natur.

1111

1112 **Når krisen inntreffer**

1113

1114 **Sikkerhet kommer først**

1115 Norge står i en mer alvorlig sikkerhetspolitisk situasjon enn på lenge. Det må få
1116 konsekvenser for prioriteringene våre, også lokalt. Kommunene forvalter arealer,
1117 infrastruktur og tillatelser som kan være avgjørende for nasjonal beredskap og
1118 forsvarsevne. Når tiltak er viktige for rikets sikkerhet, kan ikke kortsiktige eller
1119 snevre interesser automatisk veie tyngst. Nasjonal sikkerhet må komme først.

1120
1121 Kommuner skal ha evne til å håndtere kriser, enten det gjelder naturhendelser,
1122 sikkerhetspolitiske utfordringer eller svikt i infrastruktur. Erfaringene fra tidligere
1123 kriser viser at kommunal beredskap ikke alltid er tilstrekkelig. For å oppfylle

1124 beredskapsplikten mener Unge Høyre at kommunene må bli bedre forberedt på å
1125 håndtere uforutsette hendelser som rammer lokalsamfunnene.

1126
1127 Kommuner forvalter kritiske tjenester og infrastruktur som kan være utsatt i en mer
1128 uforutsigbar geopolitisk situasjon. Økt digitalisering og mer komplekse
1129 leverandørkjeder gjør lokalsamfunnene mer sårbare for uønsket innflytelse. Derfor
1130 må man i større grad vurdere risiko tilknyttet avhengighet av leverandører og
1131 teknologi fra land som ikke deler våre verdier.

1132
1133 **Unge Høyre vil:**

- 1134 • At nasjonale sikkerhets- og beredskapshensyn skal kunne trumfe i
1135 kommunale plan- og arealprosesser.
- 1136 • At kommuner ikke stanser eller forsinker tiltak av betydning for norsk og
1137 europeisk sikkerhet.
- 1138 • Bruke regional organisering for beredskapstjenester som brann og redning
- 1139 • Kartlegge sårbar infrastruktur i kommunen.
- 1140 • Gjennomgå innsigelsesretten kommuner har i mineralkonsesjoner, med mål
1141 om å styrke norsk næringsliv og beredskap.

1142
1143 **Nord-Norge**

1144 Nord-Norge står i midten av en ny verdenssituasjon. Et større press mot
1145 landegrensene, flere krisesituasjoner og risikoen for hybride angrep mot sentral
1146 infrastruktur truer hele landsdelen.

1147
1148 Norges sikkerhet avhenger av et velfungerende Nord-Norge. Landsdelen sliter
1149 allerede med å levere grunnleggende tjenester og er hardt rammet av særlig
1150 eldrebølgen og fraflytting. For at hele Norge skal være trygt, er man avhengig av at
1151 folk bor i Nord-Norge.

1152
1153 **Unge Høyre vil:**

- 1154 • At hensynet til arbeidsplasser, verdiskaping og beredskap i nord skal veie
1155 tyngre enn lokale særinteresser.
- 1156 • Konsentrere vekst og tjenestetilbud i større byer i Nordland, Troms og
1157 Finnmark.
- 1158 • Bygge opp lokalsamfunn i nærheten av forsvarsinstallasjoner.
- 1159 • Legge til rette for et bredere og mer mobilt arbeidsmarked i
1160 forsvarskommuner, slik at flere kan bosette seg permanent.

Dissenser og dissensbegrunnelser

Dissens 1

Forslag:

Styrke punktet på linje 155: "At alle kommuner skal ha minst 20 000 innbyggere"

Forslagstillere:

Kitty Theobald Gjerland og Leander Svea

Mindretallets begrunnelse:

Mindretallet deler intensjonen med en storstilt kommunereform med færre og større kommuner, men mener derimot at dette er ivaretatt i forslaget om å redusere antallet til rundt 100 kommuner. Å sette en rigid grense på 20 000 innbyggere er svært upraktisk for et land som Norge, med områder hvor befolkningen ikke er stor nok til å ha praktiske kommuner, samtidig som det i andre områder fungerer helt fint.

Forslaget ivaretar heller ikke programmets intensjon om å gjennomføre en kommunereform basert på naturlige regioner, ettersom ikke alle regionene oppnår kravet om 20 000 innbyggere. Derfor vil mindretallet stryke forslaget.

Flertallets begrunnelse:

Generalistkommuneprinsippet er under sterkt press, og i dag mangler mange kommuner kapasitet og kompetanse til å levere gode og likeverdige tjenester til innbyggerne. Små fagmiljøer og omfattende interkommunalt samarbeid svekker både kvaliteten på tjenestene og den demokratiske styringen. Skal prinsippet om generalistkommuner opprettholdes, må de være store nok til å håndtere oppgavene sine.

Erfaringer viser at kommuner med svært få innbyggere har større utfordringer med å oppfylle lovpålagte krav og sikre robuste tjenester. En minstegrense på 20 000 innbyggere vil sørge for at kommunene i større grad kan sikre tilstrekkelige fagmiljøer, økonomisk bærekraft og kapasitet til å levere de oppgavene de skal.

Dissens 2:

Forslag:

Stryke punktet på linje 338-339: "Jobbe for parlamentarisk styremodell i kommuner med over 100.000 innbyggere."

Forslagsstillere:

Oda Sivertsen, Kitty Theobald Gjerland og Sondre Sandøy

Mindretallets begrunnelse:

Borgerlig politikk bygger på prinsipper om maktspredning og grenser for politikk. Styringsmodeller må vurderes ut ifra hva som gir best tjenester til innbyggerne, ikke ønsket om flere politikere. Det er en undervurdering av utfordringene til kommunene, og en overvurdering av egne evner, å tro at flere politikere i seg selv er svaret.

Erfaringene fra Oslo, Bergen og Trondheim viser at byparlamentarisme ikke automatisk gir bedre styring. Tvert imot har modellen bidratt til mer politisk spill, flere heltidspolitikere og større avstand mellom beslutningene og innbyggerne. Det er lite som tilsier at en slik modell lar seg overføre til mindre kommuner med helt andre forutsetninger og behov enn storbyene. Mindretallet mener derfor at parlamentarisme ikke bør innføres i andre kommuner som en generell løsning på bedre politisk styring.

Flertallets begrunnelse:

I dag er den politiske kontrollen i mange kommuner for svak. Et byråd eller kommuneråd gir politikerne sterkere styring over administrasjonen, noe som er spesielt viktig i store kommuner med komplekse oppgaver. Samtidig viser forskning at det tydeliggjør for innbyggerne hvem som faktisk har makten, og dermed hvem som kan holdes ansvarlig.

Selv om parlamentarisme kan innebære noe høyere kostnader, er det mulig å gjøre det enklere og billigere enn i landets aller største byer. Flertallet i komiteen mener derfor at gevinstene vi kan uthente med mer politisk kontroll over administrasjonen langt overskygger kostnaden av å ha noen flere politikere.

Dissens 3

Forslag:

Stryke punktet på linje 362: "Ikke åpne for å stryke kandidater ved kommunevalg"

Forslagsstillere:

Oda Sivertsen, Kitty Theobald Gjerland og Sondre Sandøy

Mindretallets begrunnelse

Tillit er en grunnstein i det norske samfunnet og demokratiet, men det forutsetter at velgerne opplever en reell innflytelse over hvem som representerer dem. Når tilliten til politikere faller, må svaret være mer velgermakt. I dag kan velgerne stemme på partier, men i liten grad velge bort enkeltkandidater. Det svekker ansvarliggjøringen og øker avstanden mellom velgere og folkevalgte.

Mindretallet mener at makt bør flyttes fra nominasjonsmøter og over til befolkningen. Muligheten til å stryke kandidater vil gi velgerne en mulighet til å reagere på manglende tillit eller svakt arbeid. Det vil dermed styrke lokaldemokratiet, øke tilliten til politiske beslutninger og tydeliggjøre at folkevalgte først og fremst står til ansvar for innbyggerne.

Flertallets begrunnelse

Lokalvalg bør først og fremst handle om politiske retninger og løsninger, ikke om enkeltpersoner. En ordning med stryking av kandidater gjør valgene mer personfokuserte. Når enkeltkandidater kan strykes, øker risikoen for at politikere som tar nødvendige, men krevende beslutninger, blir straffet personlig. Det gjør rollen mindre attraktiv og kan svekke rekrutteringen til lokalpolitikken.

I små lokalsamfunn kan ordningen også forsterke konflikter og utløse målrettede kampanjer mot enkeltpersoner, fremfor å løfte den politiske debatten. Velgerne har også allerede en innflytelse på hvem som blir valgt, gjennom å gi slengere og ved å sette personstemmer. Flertallet mener derfor at dagens ordning i større grad ivaretar lokaldemokratiet.

Dissens 4

Forslag: Stryke punktet på linje 649: "Trappe opp til rullerende barnehagetiltak"

Forslagsstillere:

Sivert Wahlgren Leirbakk og Leander Svea

Mindretallets begrunnelse:

Intensjonen med rullerende barnehageopptak er god, men i et land som allerede har en barnehagedekning på 94 prosent blir det en dyr prioritering. Rullerende barnehageopptak er anslått å koste om lag 8,5 milliarder kroner på landsbasis, og betyr 8400 flere ansatte i barnehagen. I Drammen ble prislappen anslått til 132 millioner kroner, og i Stavanger mellom 200 og 300 millioner. For mindretallet handler dette rett og slett om hva kommunenes prioriteringer skal være i en vanskelig tid.

Flertallets begrunnelse:

Dagens system med ett årlig barnehageopptak gir familier begrenset frihet og skaper unødvendige forskjeller for barnehageplass etter barnets fødselsmåned. Barn som er født rett etter søkeperioden, kan måtte vente et helt år før de får barnehageplass, selv om foreldrene trenger barnepass lenge før. Foreldre må derfor utsette jobbstart eller ta ulønnet permisjon fordi de ikke har et sted å sende barnet sitt.

Flertallet mener at hensynet til familienes frihet bør stå høyt i Unge Høyre. Dersom flere skal oppleve at småbarnslivet går opp, og ønske seg flere barn, trenger de muligheten til å bestemme når de skal sende barna sine i barnehage. Flertallet foreslår derfor en gradvis innfasing av rullerende opptak slik at alle barn kan få plass straks de fyller ett år, uavhengig av fødselsmåned.

Dissens 5

Forslag:

Stryke punktet på linje 669: "Legge ned alle ordinære skoler med under 100 elever"

Forslagsstillere:

Kitty Theobald Gjerland og Sunniva Ovidia Sandsmark

Mindretallets begrunnelse:

Mindretallet er enige i at større skoler kan være et mål det er riktig å arbeide for. Samtidig vil et fastsatt minimumskrav på 100 elever i praksis innebære nedleggelse av om lag 30 prosent av landets grunnskoler. Det er et omfattende inngrep med betydelige konsekvenser for lokalsamfunn over hele landet.

Unge Høyre ønsker bosetting i hele landet, særlig i Nord-Norge, hvor omtrent halvparten av skolene med under 100 elever er lokalisert. Uten et lokalt skoletilbud svekkes grunnlaget for å opprettholde bosetting og levende lokalsamfunn.

Flertallets begrunnelse:

Det største problemet i norsk skole er ikke at vi har for mange skoler, men de store forskjellene i utdanningen etter hvor du bor. I dag får mange elever et tilbud som ikke er godt nok. På svært små skoler blir det vanskelig å gi lærere et stort nok fagmiljø å støtte seg på, utvalget av fag og aktiviteter blir mindre, og det sosiale miljøet for elevene blir mer sårbart.

Flertallet mener derfor må prioritere kvalitet over nærhet når disse hensynene står mot hverandre. For at alle barn skal få et best mulig skoletilbud, må vi samle ressursene og være villige til å legge ned skoler som rett og slett er for små.

Dissens 6

Forslag:

Stryket punktet på linje 887: "Fjerne boplikten"

Forslagsstillere:

Sivert Wahlgren Leirbakk, Kitty Theobald Gjerland og Leander Svea

Mindretallets begrunnelse:

Boliger er ikke bare en markedsvare, men grunnlaget for levende lokalsamfunn. Boplikten kan derfor være et nødvendig virkemiddel for å sikre helårs bosetting, aktivitet og stabile nærmiljøer. Uten slike ordninger risikerer vi flere tomme hus, økte boligpriser og at både lokalbefolkningen og unge presses ut av boligmarkedet. Mindretallet mener derfor at kommunene fortsatt bør kunne bruke boplikt der det er nødvendig for å opprettholde livskraftige lokalsamfunn og et mer tilgjengelig boligmarked.

Flertallets begrunnelse:

Eiendomsretten er en grunnleggende rettighet og en borgerlig verdi. Boplikt innebærer et unødvendig inngrep i den enkeltes rett til å disponere egen bolig. Erfaringene viser også at boplikt i begrenset grad løser utfordringer knyttet til bosettingen i en kommune. Levende lokalsamfunn får man først og fremst ved å skape arbeidsplasser, levere gode tjenester og ha god politisk styring. Ikke gjennom reguleringer som innskrenker eiendomsretten. Flertallet vil derfor fjerne boplikten i god borgerlig ånd.

Dissens 7:

Forslag:

Stryke punktet på linje 948: "Sette en minstegrense på boligstørrelser i nye boligprosjekter"

Forslagsstiller:

Sondre Sandøy

Mindretallets begrunnelse:

Mindretallet anerkjenner at en ensidig utbygging av små leiligheter kan gi uheldige konsekvenser for bomiljø og levekår i enkelte områder. Samtidig mener mindretallet at forslaget om å innføre en minstegrense for boligstørrelse ikke løser dette problemet. En slik regulering vil i praksis fungere som en nasjonal leilighetsnorm, som begrenser utbygges handlingsrom og reduserer tilbudet av rimeligere boliger. Hvis det ikke lenger er lov å bygge små leiligheter vil dette gjøre det vanskeligere for unge å ta det første steget inn på boligmarkedet.

Utfordringen er ikke at det bygges små leiligheter i seg selv, men at det enkelte steder bygges for ensidig. Løsningen er derfor å legge til rette for en variert boligmiks, ikke å innføre nye, rigide reguleringer. I pressområder og studentbyer som Oslo, Bergen, Trondheim og Tromsø bør det være rom for både små og større boliger, slik at ulike behov og økonomiske forutsetninger kan møtes.

Flertallets begrunnelse

Boligpolitikken skal ikke bare handle om å få flest mulig inn på boligmarkedet, men også om at folk skal kunne bo godt. I en situasjon med høy etterspørsel etter boliger er det fristende å bygge stadig mindre leiligheter for å få flere inn på kort sikt. Det kan imidlertid bidra til å senke standarden for hva vi mener er gode og trygge boforhold i Norge.

Flertallet mener derfor at det bør settes en minstegrense for hvor små nye boliger kan være. Ved å legge til rette for flere større boliger kan man samtidig frigjøre eksisterende små boliger, slik at førstegangskjøpere fortsatt får en inngang til markedet. Målet med boligmarkedet må være at flere får plass i boligmarkedet, men også at man faktisk har plass i boligen man bor i.

Dissens 8:

Forslag: Stryke punktet på linje 970-971: "Utarbeide en kommunal arkitekturveileder med mål om mer klassisk arkitektur."

Forslagsstillere:

Sivert Wahlgren Leirbakk og Leander Svea

Mindretallet:

I dag bygges det først og fremst mange stygge bygg, fordi vi bygger alt for mye som ikke passer inn. Mindretallet mener at målet med en arkitekturveileder ikke kan være klassisk arkitektur alene, men må være at det vi bygger harmonerer med det som allerede finnes.

Klassisk arkitektur er i all hovedsak utbredt i Oslo og de andre storbyene. Det må gjerne bli mer av det i Alta og Arendal også, men det finnes andre fine stilarter som kanskje passer bedre inn der også.

Flertallet:

I dag finnes det få felles rammer for hvordan vi bygger, og resultatet blir ofte bygg som oppleves som kalde, upersonlige og fremmede i omgivelsene. Debatten om arkitektur de siste årene har vist oss at utbygging ikke bare handler om funksjon, men også om proporsjoner, detaljer og menneskelighet.

Flertallet mener derfor at kommuner bør utarbeide sine egne arkitekturveiledere som gir tydelige føringer for hvordan nye bygg skal utformes. Det vil gi større forutsigbarhet for utbyggere og samtidig sikre grunnleggende krav til arkitektur. Særlig klassiske prinsipper som symmetri, materialbruk og detaljering har over tid vist seg å skape byrom som folk trives i og vil ta vare på. Dermed kan en tydelig veileder sikre at bygg passer bedre inn i lokalmiljøet og bidrar til attraktive boligområder.

FRIHET

OG ANSVAR.

Unge Høyres Landsforbund
Stortingsgata 20
0161 Oslo
2026